

Cyflwyno deunyddiau addysgu gwrth-hiliol i blant mewn ysgolion yng Nghymru i leihau troseddau casineb

Y Pwyllgor Deisebau | 12 Ionawr 2021
Petitions Committee | 12 January 2021

Cyfeirnod: RS20/14837

Rhif y ddeiseb: P-05-1080

Teitl y ddeiseb: Cyflwyno deunyddiau dysgu gwrth-hiliaeth i blant mewn ysgolion yng Nghymru i leihau troseddau casineb

Geiriad y ddeiseb: Mae angen addysgu plant sut i fod yn wrth-hiliol. Er y bydd cyflwyno hanes pobl dduon a pobl groenliw i'r cwricwlwm yn fuddiol dros ben, mae angen i blant gael sgysiau uniongyrchol am hiliaeth a sut i fod yn wrth-hiliol. Bydd hyn yn lleihau'r achosion o fwlio mewn ysgolion ac yn caniatáu i blant dyfu i fyny mewn amgylchedd amlddiwylliannol, waeth p'un a ydynt wedi'u hamgylchynu gan ddiwylliannau eraill ai peidio. Fel hyn, bydd plant yn deall diwylliannau eraill ac yn gorchfygu stereoteipio a gwahaniaethu.

1. Y cwricwlwm newydd

Yn amodol ar fod y Senedd yn pasio'r ddeddfwriaeth, cyflwynir y Cwricwlwm newydd i Gymru ar gyfer plant 3-16 oed ym mhob ysgol a gynhelir, a phob lleoliad meithrin a ariennir yn gyhoeddus, yn raddol o fis Medi 2022 ymlaen. Cyflwynwyd Bil Cwricwlwm ac Aseu (Cymru) i'r Senedd ar 6 Gorffennaf 2020. Mae'r Bil yn nodi beth yw pedwar diben y cwricwlwm:

- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddysgwyr galluog ac uchelgeisiol, sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn gyfranwyr mentrus a chreadigol, sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus i Gymru a'r byd;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn unigolion iach a hyderus, sy'n barod i fyw bywydau boddhaus fel aelodau gwerthfawr o'r gymdeithas.

Mae Llywodraeth Cymru wedi pwysleisio y bydd y Cwricwlwm newydd i Gymru **yn seiliedig ar ddibenion yn hytrach na chynnwys**. Nid yw cynnwys dysgu penodol yn cael ei nodi yn yr un modd ag o dan y cwricwlwm cenedlaethol presennol.

Mae'r Bil yn nodi chwe Maes Dysgu a Phrofiad (MDPh) ar gyfer y cwricwlwm newydd a'r elfennau gorfodol ynddynt. Y chwe MDPh yw:

- Y Celfyddydau Mynegiannol
- Iechyd a Lles
- Y Dyniaethau
- Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Mathemateg a Rhifedd
- Gwyddoniaeth a Thechnoleg.

Yr elfennau gorfodol yn y Meysydd Dysgu a Phrofiad fydd: Saesneg, Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb; Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a Chymraeg.

Mae'r Bil yn darparu 'Cod yr Hyn sy'n Bwysig' i nodi cysyniadau allweddol dysgu a phrofiad ym mhob un o'r Meysydd Dysgu a Phrofiad, a bydd yn rhaid i gwricwla ysgolion gwmpasu pob un o'r cysyniadau hyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi 'Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig' yn nogfennaeth y Cwricwlwm i Gymru. Bwriad hyn yw darparu'r 'dull cenedlaethol' a fydd, yn ôl y Gweinidog Addysg, yn sicrhau cysondeb i ddysgwyr.

Mae [canllawiau Llywodraeth Cymru i helpu ysgolion a lleoliadau i ddatblygu eu cwricwlwm eu hunain](#) (rhan o'r canllawiau statudol) yn cynnwys rhai canllawiau penodol i athrawon ar gyfer cynllunio eu cwricwlwm o ran hanes. Mae'n nodi y dylai cynllun cwricwlwm ysgol (ymhlith pethau eraill):

- ddatblygu cyd-destun cyfoethog ar gyfer archwilio cysyniadau llywodraethiant, economi, grym, arweinyddiaeth, amrywiaeth; diwylliant, ethnigrwydd, cydraddoldeb ac anghydraddoldeb, cyfiawnder, hawliau, goresgyniad, ideolegau cymdeithasol, gwleidyddol ac economaidd, strwythurau a threfniadaeth gymdeithasol, masnach, amaethyddiaeth a diwydiant, pŵer a phrotest, heddwch, gwrthdaro a chydweithrediad, chwyldro, datganoli ac ymerodraeth.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

2.1. Gweithgor Cymunedau, Cyfraniadau a Chynefin: Profiadau Pobl Dduon ac Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig

Ar [21 Gorffennaf 2020](#), cyhoeddodd [Kirsty Williams](#) y byddai'r Athro Charlotte Williams OBE yn cadeirio gweithgor cwricwlwm newydd, sef Cymunedau, Cyfraniadau a Chynefin: Profiadau Pobl Dduon ac Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig. Bydd y gweithgor yn adolygu'r adnoddau sydd ar gael i athrawon ac arfer da, a'r dysgu proffesiynol sy'n gysylltiedig â chymunedau Pobl Dduon, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig (BAME). Cyhoeddwyd yr [adroddiad interim](#) ar 19 Tachwedd 2020. Disgwylir i'r adroddiad terfynol gael ei gyhoeddi ddechrau'r gwanwyn. Dywed yr adroddiad:

heb restr lawn o bynciau rhagnodedig yn y Cwricwlwm newydd i Gymru, a gan fod modd i ysgolion lunio eu cwricwla eu hunain o fewn fframwaith cenedlaethol, mae perygl i'r themâu hyn barhau i gael eu hanwybyddu neu eu gwthio i'r cyrion. Er y bydd dysgu am amrywiaeth, hunaniaeth a pherthyn, cyfiawnder a chydraddoldeb, hawliau a gweithredu cymdeithasol yn orfodol yng nghwricwla ysgolion, nid oes unrhyw ofyniad statudol i addysgu testunau penodol ynghylch hanes hiliaeth ac amrywiaeth, er enghraifft hanes caethwasiaeth neu'r Holocaust. Mae hyn yn achos pryder.

Mae'r adroddiad yn trafod sut y gellir cyflawni'r themâu hyn heb ragnodi cynnwys penodol nad yw Cwricwlwm Cymru yn ei ganiatáu. Dyma un o argymhellion yr adroddiad:

Datblygu cyfres newydd o adnoddau dysgu a datblygu proffesiynol dwyieithog sy'n edrych yn fanwl ar amrywiaeth yng Nghymru ddoe a heddiw. Dylai'r papurau cefndir hyn, a fyddai'n gwasanaethu pob Maes Dysgu a Phrofiad, gynnwys: [...]

- [c]anllaw naratif ar hanes hiliaeth a gwrth-hiliaeth yng Nghymru.

2.2. Bwlio

Ym mis Tachwedd 2019, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [gyfres newydd o ganllawiau](#) ar gyfer atal a mynd i'r afael â bwlio. Mae'n rhoi canllawiau a gwybodaeth am strategaethau gwrth-fwlio ysgolion, a gwybodaeth am y gwahanol fathau o fwlio, gan gynnwys bwlio sy'n gysylltiedig â rhagfarn. Mae canllawiau ar wahân ar gyfer awdurdodau lleol, ysgolion, plant, pobl ifanc, a rhieni a gofalwyr. Mae'r canllawiau yn nodi:

Mae gwersi unigol neu weithgareddau cryno a chyflym yn llai tebygol o lwyddo na gwaith sydd wedi'i ymgorffori yn y cwricwlwm sy'n mynd ati'n raddol i ymdrin â pherthnasoedd, ymddygiad cadarnhaol a chydnerthedd.

Mae'n nodi y bydd cyfleoedd ar draws pob un o'r chwe MDPH yn y cwricwlwm newydd i ymgorffori ymddygiad cadarnhaol a pharch.

3. Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth

Ym mis Mai 2020, cyhoeddodd Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth adroddiad, [Hiliaeth yng Nghymru?](#) sy'n tynnu sylw at ganfyddiadau allweddol ynglŷn â hiliaeth yn system addysg Cymru. Roedd y canfyddiadau yn cynnwys:

- Mae hiliaeth yn gyffredin yn system ysgolion Cymru ac mae'n debygol bod athrawon a staff cymorth dysgu yn tanamcangyfrif y sefyllfa yn fawr;
- Mae hiliaeth yn digwydd ar draws gwahanol grwpiau oedran ond y canfyddiad yw ei bod yn fwy cyffredin ar lefel ysgol uwchradd;

- Dywedodd 62 y cant o'r ymatebwyr fod addysg gwrth-hiliaeth yn cael ei haddysgu yn eu hysgol;
- Roedd 89 y cant o'r ymatebwyr o'r farn y dylid ymgorffori addysg gwrth-hiliaeth yn y cwricwlwm. Mae canran yr ymatebwyr sy'n dweud bod eu hysgol yn dysgu gwrth-hiliaeth wedi gostwng ychydig ers 2016, pan ddywedodd 66.6 y cant o'r ymatebwyr fod addysg gwrth-hiliaeth yn cael ei haddysgu yn eu hysgol.
- Nodwyd mai diffyg amser yn yr ystafell ddosbarth oedd yr her fwyaf wrth addysgu disgyblion am hiliaeth. Yr her fwyaf ond un yw hyder athrawon yn y pwnc.

Argymhellodd Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth fod yn rhaid sicrhau bod addysgwyr yn ymwybodol o leoedd i gyrchu adnoddau gwrth-hiliaeth.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r briffiau hyn o reidrwydd yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.